

Oponentský posudek

Jan Kraus: *Proces kompilace a přijímání občanského zákoníku v období Meidži*

Problémy, se kterými se dnes potýká japonská společnost, pramení – do jisté míry – z překotné amerikanizace poválečného Japonska, částečně však mají svůj původ i v raném období Meidži, kdy bylo Japonsko nekompromisně konfrontováno s „cizími vzory“ a hledalo vlastní cestu jak tyto vzory skloubit s vlastními předmoderními tradicemi. Ze všech oblastí společenského života to je právě právní prostředí, kde důsledky této konfrontace přetrvávají dodnes.

Diplomant si za své téma zvolil velice nelehký úkol – analyzovat složitý proces formulování základních právních norem v oblastech, které se bezprostředně dotýkají života každého jedince-občana. Na rozdíl od ostatních součástí právního řádu moderního Japonska byla kompilace občanského zákoníku procesem mnohvrstevným, do kterého se promítaly nejen diskuze o vlastním pojetí práva, ale i proměny společenského klimatu. Je potěšitelné, že se autor rozhodnul pojednat tuto problematiku právě ze širší společenské perspektivy.

Práce je logicky členěna do tří celků. V prvním (kapitola 1. a 2.) diplomant nastiňuje celkovou atmosféru japonské společnosti druhé poloviny 19. století, včetně náhledu do vývoje právního vědomí v předmoderní Japonsku. Obsahem druhé části (kapitola 3.) je podrobná analýza procesu formulace jednotlivých verzí Občanského zákoníku – u každé verze podává zevrubný výklad společenského klimatu, okolností, které vlastní kompilaci provázely, a hlavní důvody, proč jednotlivé verze nenašly dostatečnou podporu k jejich přijetí. Vlastní spory o jednotlivé verze Občanského zákoníků pak autor považuje za natolik závažné, že je samostatně diskutuje ve třetí části (kapitola 4.).

Celá práce se opírá o nepočtený, nicméně reprezentativní výběr sekundární literatury. Autor se ve větší míře spoléhá na důvěryhodnost zdrojů a vlastní postoje formuluje jen okrajově. Proto práce nevykazuje po obsahové a argumentační stránce žádné závažné trhliny ani zásadní nepřesnosti. Naproti tomu v otázce pramenů a po stránce formální i stylistické lze práci vytknout následující nedostatky.

1. Absence primárních pramenů

Diplomant předesílá již úvodu, že primární zdroje jsou v práci zastoupeny „ve velmi omezené míře“ (str. 7). Osobně jsem tam nenašel ani jediný; přesněji řečeno jedním jediným zmiňovaným pramenem jsou *Pravdivé zápisky z cesty zvláštního zplnomocněného poselstva do Ameriky a Evropy* z pera Kumeho Kunitakeho, bohužel diplomant se na jeho existenci pouze odvolává v poznámce a z textu je zřejmé, že s ním při psaní práce v podstatě nepracoval. Ve všech ostatních případech, kde se jedná výhradně o převzaté citace. Tato praxe se dá pochopit u historických dokumentů, těžko je však obhajitelná u sekundární literatury (například na str. 37 je u následujícího tvrzení „Profesor Išii Rjónosuke uvádí, že přibližně....“ uveden jako pramen Epp, R., op.cit.).

2. Terminologická nepřesnost

Je chvályhodné, že se autor snaží najít co nejpřiléhavější překlad japonských termínů, bohužel v některých případech výsledek jeho snah napovídá, že překládal spíše z anglického překladu než z japonštiny. Navíc vytváří vlastní terminologii i tam, kde již existují zažitá slova česká. Jako příklad lze uvést termín „*fuken čidži*“ (str. 52). Diplomant ho překládá jako „guvernér“ (angl. *governor*), i když správně patří „prefekt“. Obdobně administrativně správní reforma v r. 1871 nespočívala ve zrušení „provincií“ ale „knížectví“ (*haihan čiken*). V otázce právní terminologie nejsem dostatečně sběhlý a neodkážu proto posoudit, do jaké míry odpovídá český překlad názvu dané normy jejímu obsahu, nicméně v případě třetího návrhu OZ (str. 34) bych název druhého a třetího svazku (*zaisanhen*) překládal spíše jako „Majetkové vztahy“ než „Vlastnické právo“; jednak proto, že název 4. – 9. svazku autor překládá jako „Smluvní vztahy“ a nikoli „Smluvní právo“, jednak proto, že sousloví „Vlastnické právo“ volí autor i pro překlad termínu *šojúken* (str. 45). V některých případech se japonský výraz nepřekládá, protože je součástí oficiálního názvu – například *Čúó daigaku* se nepřekládá jako „Ústřední univerzita“ ale ponechává původním znění „Univerzita Čúó“ (angl. *Chuo University*).

Samostatným problémem jsou i české novotvary, které český úzus nezná – „odporovatel jeho aplikace“ (str. 78) místo „odpůrci jeho aplikace“, obdobně i „odkladatel“ (str. 63).

3. Stylistická úroveň

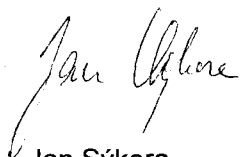
Právní spisy kdekoli na světě se vyznačují jazykem *sui genesis*, který je pro běžného čtenáře poněkud obtížněji stravitelný. Autor se však občas uchyluje k takovým formulacím, které jsou těžkopádné či nerespektují zásady české stylistiky. Například věta „*Už podle uvážení z časového hlediska, kdy i při zanedbání pionýrských pokusů z konce 60. let 19. století, kde se jednalo spíše o pokusy zprostředkovat texty cizí OZ než o snahu tyto přijmout za japonský OZ, vychází ze součtu trvání jednotlivých dílčích kompilací dlouhé údobí téměř 30 let.*“ (str. 89) vyžaduje značné soustředění, aby čtenář pochopil, co mu vlastně autor chce říci. Na některých místech pak celý text působí natolik těžkopádně a nečesky, že není pochyb o jeho silné inspiraci anglickým originálem.

Obdobně bychom v práci našli celou řadu stylisticky neobratných výrazů – „bez ohledu na zohlednění či nezohlednění...“ (str. 36); „na základě provedených úprav připravili studijní členové komise tzv. návrh pro opětovné přezkoumání...“ (str. 48); „v souvislosti s praxí výhradního dědění nejstaršímu synovi (diplomant má zřejmě na mysli právo primogenitury – pozn. oponenta) je nutné poznamenat, že tato praxe byla vyžadována...“ (str. 39) atd.

V práci se objevuje i celá řada drobných chyb, které jsou způsobeny spíše nepozorností než neznalostí – např. v názvu subkapitoly 4.1. je Spor psán s malým „s“, zatímco jinde v práci s velkým písmenem; oproti zde uvedenému tvaru „Průběh sporu o zákoníky“ je následující kapitola uvedena jako „Schylování se ke Sporům o zákonících“ – a tyto drobnosti pak snižují celkovou úroveň práce.

I přes uvedené nedostatky však práce dokládá, že diplomant zvládl během svého studia základní vědecké postupy a je schopen formulovat příslušné závěry. Doporučuji proto přijmout práci k obhajobě a hodnotím ji stupněm *velmi dobře*.

V Praze, 21. ledna 2007

Jan Sýkora

ÚDLV FF UK Praha